

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KB KÖZIGAZGATÁSI ÉS ADMINISZTRATÍV
OSZTÁLYA
BELÜGYMINISZTERIUM

Dr. Tündik Sándor

Simon György

Varga Zoltáné

SZIGORUAN BIZALMAS !
Bp.1969. szeptember 4.
Kad/13/10/1969.sz.
Készült: 8 példányban

1 pl. vel

J a v a s l a t

a Politikai Bizottságnak

/ nyilvános / utlevél jogszabály kiadásának elveire

/ tervezet /

Utlevélpolitikánk főbb elvi és eljárási kérdéseit a Politikai Bizottság 1960. október 18-i és 1966. április 26-i - az imperialisták fellazító politikája elleni harc néhány kérdéséről szóló - határozata tartalmazza. Az utlevélkiadás rendjét négy kormányhatározat és egy kormányrendelet szabályozza.

Utlevélpolitikánk összhangban van hazánk politikai, társadalmi és gazdasági fejlődésével, nemzetközi kapcsolataink alakulásával, s az egyre szélesedő idegenforgalommal. 1964-től folyamatosan életbe léptek a szocialista országokkal /Csehszlovákiával, Lengyelországgal, Bulgáriával, majd Jugoszláviával és Romániával/ a vizumnélküli utazásra vonatkozó egyezmények, melynek eredményeként a forgalom ugrásszerűen emelkedett. Az engedélyezett kiutazások száma 1964-ben volt a legnagyobb /1,350.000/. Az elmúlt 4 év alatt ez évente mintegy 800 - 850 ezer között volt. Ebből a kapitalista országokba irányuló utazások száma 1963. óta évente több mint százezer. /1.sz. melléklet/

A Politikai Bizottság 1966. április 26-i határozata és a 3215/1966. számú kormányhatározat az imperialista fellazító politika ellen-súlyozására és a disszidálások megelőzése érdekében néhány szigorító rendelkezést ír elő. /NSzK-ba történő magánkiutazások szigorubb elbírálása, a kapitalista országokba történő hivatalos és magánkiutazások körültekintőbb engedélyezése, fegyveres szervek tagjai és szigoruan bizalmas munkakörben foglalkoztatott személyek

kiutazásának rendezése, rokonlátogatás általában 2 évenkénti, turista utazás 3 évenkénti engedélyezése, amnesztia után disszidáltak hozzátartozói utazásának korlátozása./ Ezek a gyakorlatban helyesnek bizonyultak és a korábbinál differenciáltabb elbírálást eredményeztek. A hazatérést megtagadók - ezen belül a magas képzettségű szakemberek - száma 1966-hoz viszonyítva lényegesen kevesebb, a Jugoszlávián keresztül történő disszidálások száma azonban növekedett. /4.sz. melléklet/ A kapitalista országokba irányuló magánutlevélkérelmek elutasításának aránya az elmúlt 3 évben 17 %-ról 9 %-ra csökkent /3.sz. melléklet/.

Nyugati országokba turistaként utazni szándékozók jelentős részét /mintegy 40-50 %-át/ el kell utasítani az e célra felhasználható deviza korlátozott összege miatt. A deviza igazságos elosztása szempontjából helyesnek bizonyult a turista utazások 3 évenkénti engedélyezése. /2.sz. melléklet/

Az utlevélkiadást végző szervek munkájában érvényesülnek a vonatkozó párt- és kormányhatározatok elvei, illetve rendelkezései. A hatályban levő rendelkezések egy része azonban már nem időszerrű, illetve hézagos. Nincs kellően szabályozva a diplomata és a külügyi szolgálati utlevelek kiadásának rendje. A szolgálati utlevélre jogosultak köre csak általánosan szabályozott, ezért túl nagy a szolgálati utlevéllel utazók száma /1.sz. melléklet/, ezen utlevelek kiadása pedig tulcentralizált, bürokratikus.

Nehézséget okoz az a körülmény, hogy jelenleg nincs törvényes rendelkezés arra az esetre, amikor állambiztonsági érdekből az elutasítás indoka nem közölhető.

In C...
Az utlevélkiadással kapcsolatos állampolgári jogokat és kötelezettségeket jelenleg belső rendeltetésű jogszabályok tartalmazzák. Ezeket a közvélemény nem ismeri. Ennek következtében az állampolgárok körében az egyes intézkedések kapcsán gyakran bizonytalan - ság, fenntartás, és utlevélpolitikánkkal szemben kedvezőtlen

vélemény tapasztalható.

Handwritten notes:
Elnöki Tanács
1960. október 18-i határozat
1966. április 26-i határozat
H/S

Az államélet, a szocialista demokrácia továbbfejlesztése, jogrendszerünk erősítése is időszerűvé teszi az utlevélkiadás jogi szabályozását és az ügyintézés tökéletesítését.

Célszerű e kérdéseket az Elnöki Tanács által kiadandó törvényerejű rendeletben egységesen szabályozni.

HATÁROZATI JAVASLAT

- 1./ A Politikai Bizottság egyetért azzal, hogy az utlevélkiadás-
sal kapcsolatos állampolgári jogok és kötelezettségek, vala-
mint az utlevélkiadás rendje törvényerejű rendeletben nyerjen
egységes szabályozást. A jogi szabályozásnál - a jelenleg is
érvényben levő - 1960. október 18-i és 1966. április 26-i po-
litikai bizottsági határozatokban és a vonatkozó kormányren-
delkezésekben foglaltakat kell alapul venni. Ennek megfelelően:
- a/ Tartalmazza azokat a feltételeket, melyek alapján az állam-
polgárok utlevelet kaphatnak.
- b/ A politikai és állami érdekeknek megfelelően írja elő a
kizáró okokat, amelyekre a kérelmek elutasítása esetén hi-
vatkozni lehet. Kivételes esetekben - államérdekből - az
elutasítást a belügyminiszter nem köteles indokolni.

A kizáró okok megállapításánál a Magyar Népköztársaság po-
litikai, állami, társadalmi és gazdasági érdekeinek védelme
az irányadó:

- annak megakadályozása, hogy a magyar állampolgárok magu-
kat büntető eljárás vagy büntető ítélet hatálya alól ki-
vonják; hazánkkal szemben ellenséges szervekkel vagy sze-
mélyekkel illegálisan érintkezzenek;

- a jogszabály tegye lehetővé, hogy megfelelően differenciált elbírálást alkalmazzanak a jogerős büntető ítélet hatálya alatt állókkal szemben;
- zárja ki azokat, akiknek személyes szabadságát valamely oknál fogva igazgatásrendészeti uton egyébként is korlátozták;
- meghatározott időre nem kaphatnak utlevelet azok, akik előzőleg megsértették a külföldre utazással kapcsolatos rendelkezéseket, illetve magatartási szabályokat;
- törvényellenesen külföldre távozott személyek közvetlen hozzátartozóinak a kapitalista országokba irányuló utlevélkérelmét általában ne engedélyezzék.

c/ Biztosítsa a turista utazások céljára rendelkezésre álló devizakeret igazságos elosztását.

d/ Közvetlen hozzátartozók /szülő, testvér, gyermek/ kapitalista országba utazását általában évenként egyszer lehet engedélyezni.

e/ A törvényerejű rendelet hatalmazza fel a kormányt, hogy kül- és belpolitikai érdekeinknek megfelelően az utlevélkiadás esetleges korlátozásáról rendelkezhessék.

f/ A törvényerejű rendelet határozza meg a diplomata és külügyi szolgálati utlevélre jogosultak körét, és hatalmazza fel a belügyminisztert, hogy a kiadás rendjét a külügyi - niszterrel egyetértésben szabályozza.

g/ A törvényerejű rendelet határozza meg a szolgálati utlevélre jogosultak körét és az ezzel kapcsolatos eljárás főbb szabályait.

h/ A munkaviszonyban álló személyek kapitalista országba való hivatalos vagy magánkiutazása esetén a törvényerejű rendelet kötelezze állásfoglalásra a munkaadó szerveket.

i/ A törvényerejű rendelet hatalmazza fel a honvédelmi és a belügyminisztert, hogy a fegyveres erők és testületek hivatásos, továbbszolgáló, sorköteles és polgári állományu tagjai külföldre utazásának feltételeit hatáskörében szabályozza.

2./ A Politikai Bizottság ajánlja a kormánynak, hogy a törvényerejű rendelet tervezetét 1970. első felében terjessze a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elé.

Magyar Országos
Levéltár

120

1.sz. melléklet

A szocialista és kapitalista országokba engedélyezett magán-
kiutazások száma 1961-1968. között

Év	Összesen	Szocialista országokba	Kapitalista
1961	309.836 fő	278.275 fő	31.561 fő
1962	379.598 "	332.562 "	47.033 "
1963	485.998 "	380.016 "	105.982 "
1964	1,350.059 "	1,204.747 "	145.312 "
1965	808.562 "	676.272 "	132.290 "
1966	822.649 "	707.660 "	114.989 "
1967	842.730 "	735.914 "	106.816 "
1968	769.379 "	662.267 "	107.112 "

A szocialista és kapitalista országokba engedélyezett hivatalos
kiutazások száma 1964-1968. között

Év	Eng.össz.	Szocialista országokba	Kapitalista	Kiutazás
1964	42.774	21.330	21.444	108.285
1965	43.652	21.698	21.954	108.510
1966	46.038	29.502	16.536	112.500
1967	61.698	39.908	21.790	114.555
1968	68.119	44.596	23.523	150.222

Az adatok azért 1964-től adóttak, mert akkor vezették be a hivatalos utazásokhoz az új szolgálati utlevelet.

K i m u t a t á s
a devizahatóság által 1964-től engedélyezett és elutasított
devizaengedélyről

Év	Kérelmek száma	Elutasítva
1964	89.425	43.777
1965	152.871	91.710
1966	107.179	52.250
1967	79.267	33.464
1968	78.920	27.316

3.sz. melléklet

Az elutasított magánutlevél kérelmek számszerű és %-os alakulása 1966-1968. között

1966-ban elutasítva:

szocialista viszonylatban:	4.992 fő	0,70 %
kapitalista - " -	<u>24.129 "</u>	17,34 %
Ö s s z e s e n :	29.121 fő, az össz- kérelem	3,41 %-a

1967-ben elutasítva:

szocialista viszonylatban:	6.496 fő	0,87 %
kapitalista - " -	<u>16.539 "</u>	13,48 %
Ö s s z e s e n :	23.035 fő, az össz- kérelem	2,65 %-a

1968-ban elutasítva:

szocialista viszonylatban:	4.990 fő	0,74 %
kapitalista - " -	<u>10.096 "</u>	8,61 %
Ö s s z e s e n :	15.086 fő, az össz- kérelem	1,92 %-a

Magyar Országos
Levéltár

A jogellenesen külföldön maradt magyar állampolgárok számának alakulása 1966-1968. között

Év	Összes hazatérést megtagadó	Ebből Jugoszlávián keresztül	A szoc.és kap.országokba engedélyezett kiutazásokhoz viszonyított %-a	A nyugati országokba engedélyezett kiutazásokhoz viszonyított %-a
1966	2.026 fő	364 fő	0,22 %	1,54 %
1967	1.516 "	361 "	0,16 %	1,17 %
1968	1.221 "	541 "	0,14 %	0,93 %

A 4.763 főből sorköteles: 586 fő
17-23 éves koru leány: 337 fő

A kintmaradottak foglalkozás szerinti megoszlása

általános iskolás	328 fő	jogász	16 fő
gimnáziumi tanuló	100 "	közgazdász	5 "
ipari tanuló	33 "	egyetemi oktató	12 "
egyetemi hallgató	102 "	tudományos kutató	5 "
segédmunkás	454 "	agronómus	2 "
szakmunkás	1.586 "	pap	7 "
tisztviselő	922 "	művész	92 "
technikus	273 "	ujságíró	4 "
mérnök	193 "	könyvtáros	2 "
orvos	116 "	HM dolgozó	11 "
pedagógus	83 "	BM dolgozó	3 "
fizikus	8 "	tsz.tag	14 "
geológus	3 "	kisiparos	35 "
geofizikus	1 "	matróz	5 "
gyógyszerész	11 "	htb.	258 "
biológus	1 "	nyugdíjas	77 "
pszichológus	1 "		

Ö s s z e s e n : 4.763 fő